

"Umum eşyada, hususan zîhayat masnularda, hikmetli bir kalıptan çıkmış gibi, her şeye bir miktar-ı muntazam ve bir suret, hikmetle verildiği; ve o suret ve o miktarda, maslahatlar ve faideler için eğri büğrü hudutlar bulunması..." izah eder misiniz?

Bilindiği gibi bir şeyin kalıbı ne şekilde yapılırsa içine dökülen madde de o şekli alır. Varlık âleminde her şey kendi mahiyetine en uygun bir şekil alıyor. Her şey "hikmetli bir kalıptan çıkmış gibi" muntazamdır. Ortada maddî kalıplar bulunmadığına göre bu kalıplar manevîdirler.

Eşyanın İlâhî ilimde tayin ve takdir edilen şekline mahiyet deniliyor. Bir şey İlâhî ilimde nasıl bir mahiyetle takdir edilmişse yaratıldığında da ona göre varlık âlemine çıkıyor ve hakikat oluyor.

Üstad Hazretleri On Birinci Söz'de hayatın mahiyeti hakkında "sıfat ve şunun-ı İlâhiyenin bir mikyası" ifadesini kullanır. İşte sözünü ettiğimiz bu hakikatin anlaşılmasının da mikyası insanda mevcuttur. Şöyle ki, biz bir cümleyi zihnimize nasıl kuruyorsak kalemimizin ucundan o şekilde dökülüyor. Yani ilmimizdeki cümle manevî bir kalıp, yazdığımız cümle ise onun kalıptan çıkmış şekli oluyor.

İşte kader, bütün eşyanın her şeyiyle İlâhî ilimde takdir edilmesi, kaza ise o takdire göre yaratılmasıdır. "Kader dairesinde sûretleri ve şekilleri tertip edilen ve kudretin destgâhında vücutları verilen" ifadesi bu dersi vermektedir.

Üstad Hazretleri mahlûkat için "*kelimat-ı kudret*" tabirini kullanır. Her mahlûkun mahiyeti onun manevî planıdır, atomlar ise mürekkep vazifesi yaparlar. Harfler ve onlardan teşekkül eden kelimeler birbirinden farklı olacaktır ki ortaya bir yazı çıksın. Tamamı aynı harflerden müteşekkil bir yazıdan söz edilemez.

Otuz İkinci Söz'den konumuza ışık tutan bir cümle:

" Çünkü, bizden çok aşağı olan ve bizim taht-ı nezaretimizde bulunan hayvânat ve nebâtâtın kemâl-i intizamları gösteriyor ki, bizdeki karışıklıklar bir nevi kitabettir."

Vücudumuzda bunun çok misâllerini görüyoruz. Bedenimizdeki "eğri büğrü hudutlar" hep hikmet doludur. Doktorlarımız, kulağın o "eğri büğrü" şeklinin işitme faaliyetinde çok büyük bir rolü olduğunu söylüyorlar. Parmaklarımız düz olsaydı hiçbir iş göremezdik. Bedenimizdeki bütün organlardan kâinattaki bütün varlıklara, sistemlere kadar her şeyde bu hakikat hükmünü icra etmektedir.